

FRISS HÚS

Kitaposott ösvények

KRÁNICZ BENCE

A MAGYAR RÖVIDFILMEK MAGABIZTOS KISREALIZMUSA MÖGÖTT IDÉN RITKÁN ÉRZŐDÖTT A KÍSÉRLETEZÉS VÁGYA, INKÁBB A MEGFELELÉSI KÉNYSZER TÚNT FEL.

A Friss Hús előbb volt fontos fesztivál, mint professzionális, mára viszont profi is lett. Teltházás vetítések, társprogramok (pitchfórum, beszélgetések, filmkritikusi verseny), bulik kísérik. Rövidfilmes nagyüzem, hivatkozási pont. „Át tudtuk formálni a fiatal filmkészítők bioritmusát” – mondta a Filmhu-nak adott interjúban Deák Dániel fesztiváligazgató, és ez kétségtelenül így van, bár hozzátehetnénk, hogy a Magyar Filmhét nem kifejezetten erős konkurencia.

Ahogy a fesztivál egészét, úgy a magyar kisjátékfilmek többségét is professzionálisnak láttam. Kevés intézmény támogatja a rövidfilmeket, de azok működnek: SZFE-s diploma és diploma utáni filmek, animációk a MOME-ről és a Metropolitan Egyetemről, számos munka a Médiatanács támogatásával. A rövidfilmben kevés pénz van, de a Friss Hús támogatása alapján egy kevés pénz azért van benne. Technikailag egyik film sem volt igénytelen vagy amatőr. És bár a rövidfilm hagyományosan a fiatalok terepe, jólesett látni, hogy Szirmai Márton még mindig rendületlenül képviseli ezt a filmformát (most a remek *Szerepzevarral*), és Lengyel Balázs (*Hármasban*) vagy Simonyi Balázs (*Banality*) egészestés filmek után tértek vissza a rövidkehez.

A professzionalizálódás számájára írható talán, vagy az alkotók leterheltségére, feszített munkatempójára, nem tudom, de mindeközben a kisjátékfilm igazi lehetősége, a kísérletezés mintha eltűnt volna a rendezők ambíciói közül. A Friss Húson

vetített filmek derékhadra a magabiztosan kezelt kisrealista formát követte, egymást érték a kézikamerával rögzített magánéleti kamaradrámák, de kevés olyan filmet láttam, amely kilépett volna a szabályos elbeszélő struktúrákból vagy a natúr fényhasználatra épülő – meglehetősen tetszetős – képek közül. Ha valamiért, hát azért lehetett értékelni Nagy Lili *Élesztő* című filmjét, mert a vidám dada, a lakótelepi szürrealizmus regisztereit hozta játékba a nagymenő reklámfotósnak mondott, egyébként egy alkoholista lapszerkesztő benyomását keltő főhős történetében. És bár az *Élesztő* modoros, idegesítő, széteső film – az egyetlen, amelyet a filmkritikusi versenyen úgy igazán gyűlölni tudott egy jelentkező –, mégis

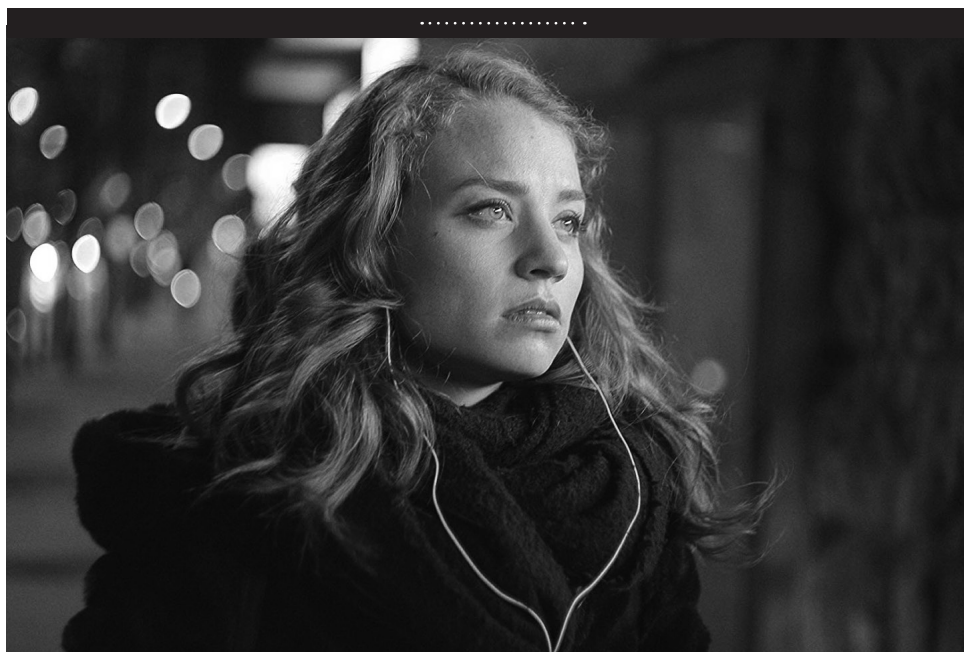
más asszociációkat keltett, markánsan másképp fogalmazott, mint a többi. Váratlanul Dr. Horváth Putyi jutott eszembe az *Élesztőt* nézve, és megörültem ennek a névnek.

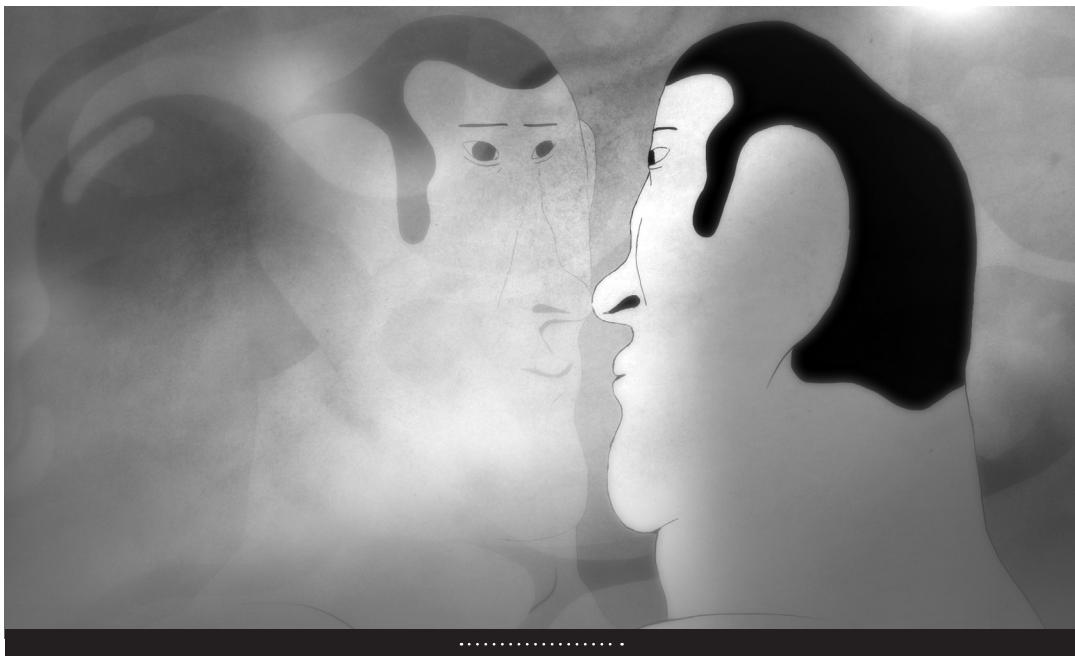
Ugyancsak mertek kísérletezni az animációs rendezők. Buda Flóra Anna *Entropiája* feminista szellemiségű posztapokaliptikus túlélőtörténet, Tóth Luca *Lidérc ura* a „normális”, elfogadott testábrázolások kifordításával mesél egy érzelmi függésen alapuló, egyenlőtlen kapcsolatáról, Horesnyi Máté pedig groteszk epizódokat sorjáz a Jean-Jacques Sempé rajzi világát idéző, a címében talán mégis inkább Taira utaló *Jacques tombolása* elégikus burleszkjében. Az animációs alkotók bátran nyúltak a trashrajzfilm látványvilágához (Balogh Fábrián: *Our House*) és a Kovásznai *Riportrét* felelevenítő doku-animáció formájához is (Ács Zsuzsanna: *Betti*).

FELNŐTTJELMEZEK

Az élelőszereplős filmek alkotói viszont nem tűntek felszabadultnak. Mintha nyomasztotta volna őket a felelősség terhe – egy sikeres kisjátékfilm sikeres nagyjátékfilm pályázatot hozhat? –, és az alkotói szorongásokat történeteikbe is átplántálták. De az is lehet, hogy generációs kérdéssről van szó. Minden esetre több filmben is a felnőtté válás, a felelősségvállalás, a stabil párkapcsolat életben

Sipos Bence:
Fel az úton, aztán jobbra
(Kiss Anna Laura)

TÁRSADALMI CÉLÚ HIRDETÉSEK

Szándékaik szerint szomorú, igazi és súlyos történeteket mutattak be a kisfilmek másik jól felismerhető vonulatának alkotói is. Ebbe a trendbe a szélesebb társadalmi kontextusba ágyazódó, egyéni válsághelyzetekről tudósító filmek tartoznak. Ám kevés rendezőnek sikerült egyszerre izgalmassá tennie a személyes történetet és árnyaltan bemutatni azt a közeget, amely szükségszerűen hívja elő, termeli a privát szorongásokat. A Friss Hús fődíját elnyert *Jövő szerdán-t* például alig tudtam többnek látni didaktikus tanmesénél. Molvay Norbert filmjében az abortuszra ké-

tartása volt a tét. A főhősök pedig jobbára képtelennek bizonyultak arra, hogy biztonságot nyújtsanak a másik félnek, mert a saját vágyaikkal, belső szükségleteikkel sincsenek tisztában. Dudás Balázs egy bántalmazó kapcsolatról mesélt a *Két csíkban* és egy olyan férfi (fiú) hősről, akiről nehéz eldönteni, gonosz-ságból vagy meggondolatlan-ságból hiteti el labilis barátnőjével, hogy babát vár. A mai fiatal színészek egyik legjobbját, Vilmányi Benett gyerekes dacot, megbocsátható csintalanságot visz a szerepbe, szinte feledtetve, milyen visszataszítóan viselkedik a figurája.

A *Rozgonyiné* és a *Balansz* rendezői, Szeleczi Rozália, illetve Csata Hanna ugyancsak a felelősségvállalás előtt menekülő vagy a partnerükkel egómeccseket folytató hősöket mutatnak be, hiteles, esendő női karaktereket. De mindkét alkotó megelégedett azzal, hogy felvázolja a hősnők lelki-világát és legfontosabb viszonyait. Kíváncsi lettem volna, a főalakok hogyan lépnek túl konfliktusos helyzetükön, de már vége is lett a filmeknek, nem történt valódi dráma; elindult, majd megrekedt a történet. Tehetséges rendezők keltettek hiányérzetet. Kellemes meglepetést okozott viszont Sipos Bence filmje, a *Fel az úton, aztán jobbra*, amely egy fiatal lány éjszakai kalandját meséli el a barátnője nagynénjével, aki lánypótlékot, sőt villanásnyi időre talán szeretőt is lát a

Tóth Luca: **Lidérc úr** hősnőben. A felrajzolt viszonyok szokatlansága és gazdagsága tette emlékezetessé Siposnak az ELTE filmkészítő gyakorlatáról hozott munkáját, meg a játékos, olykor boszorkányhorrorokat idéző stílusa.

A családi-párkapcsolati kamaradrámák között külön kategóriát képeztek az apatörténetek, amelyek egyszer sem fordultak ugyan apamelodrámba, az érzelmi hatásuk mégis jóval erősebb volt, mint a távolságtartó szerelmi (anti)drámáké. A kisrealista formát Fazekas Máté Bence filmje, az *Apám szíve* képviselte, amely egy helyszínén, kevés eszközzel is érzékenyen szövi meg a link apa és a szeretetehes kamaszfiú történetét. Trill Zsolt sokadik apaszerepében is gyarló, élehetetlen figurát játszik, akinek mégis, már megint bizalmat szavazunk – ezt a típust Trill nem típusként, hanem mindig egyéniségként tudja megmutatni. Szirmai Márton inkább szatírává karikírozta az apjának megfelelni vágyó, folyton áruhába bújó színész történetét a *Szerepvarban*, de annak érzelmi magját érintetlenül hagyta, abban nincs helye a gúnynak. Borbás Dávid *A buszsofőr*éből pedig arra a jelenetre emlékszem, amikor a főhős kisfiú megöleli az ÁVH-s tisztet, akinek éppen elkotyogta az apja búvóhelyét – sejtí, hogy nem lett volna szabad beszélnie, de kétségbeesetten vágyott egy apafigurára. Szomorú, igazi, súlyos pillanat.

szülő hősnőt határozottan próbálja eltéríteni szándékától a magzatpárti kórházi alkalmazott. A csattanóban megtudjuk, hogy az elbizonytalanodó lányt megerősszakolták, ezért vetetné el a gyermekét. Kiszámított és lusta rendezői megoldásnak éreztem, hogy a lány kifordul a kórházból, és azzal a lendülettel megy is a rendőrsre. Talán túl kerek is a történet, a „kíméletlen” valóságábrázolás közben éppen az egyéni sors szabálytalansága, vagyis a „valóság” nem tud átszüremleni a filmen.

Hasonlóan didaktikus és leegyszerűsítő szemlélete miatt éreztem hatástalannak a *Banalityt* (Simonyit az egysnittes forma jobban érdekelhetette az ábrázolt terrorcselekménynél), az embercsempészes *Idegen hangokat* és a kiskamasz-nyomorban vájkáló *A Mentort*. Csoma Sándor *Castingja* és Füzes Dániel *Szokásjoga* mutatta meg, hogy igenis ki lehet lépni a társadalmi célú hirdetések uniformisából, és úgy tudnak igazán megrendítőek lenni a marginalizált rétegekről szóló híradások, ha erős személyes történet áll a középpontjukban. Csoma egy pornófilm-producer karmai közé kerülő lányról, Füzes egy indulatkezelési problémákkal küzdő (van más-milyen?) focihuligánról készített figyelmes, átgondolt filmet, bizonyítva, hogy úgy is lehet profinak lenni, ha az alkotó empátiával, nem pedig távolságtartással kezeli a témáját. •